

Kring voor Heemkunde Berchem vzw

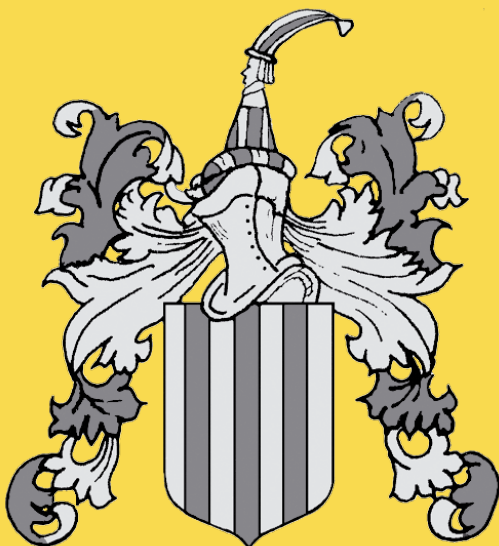
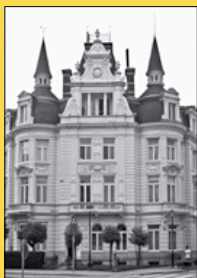
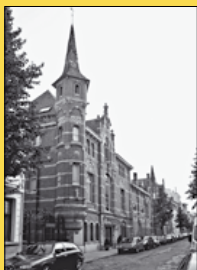
**Driemaandelijks tijdschrift Heemtenberg:
Zomer 2011 | jaargang 19 - nummer 107
(juli-augustus-september 2011)**

België-Belgique

P.B.

Berchem 1
8/4384

Heemtenberg nr. 107

Verantwoordelijke uitgever: Walter Gysen
Auwersstraat 34 - 2600 Berchem
Afgiftekantoor: Berchem 1 - P. 206435

Heemtenberg

Driemaandelijks tijdschrift van de
KRING VOOR HEEMKUNDE BERCHEM vzw

RAAD VAN BESTUUR

Erevoorzitter
Voorzitter
Ondervoorzitter
Penningmeester
Secretaris a.i.

René Goossens
Walter Gysen
Kris Reymer
Frans Bertels
Paul Gysen

Raadsleden: Hugo Belmans, Paul Gysen, René Lamagie, Nicole Peeters,
Chris Van der Snickt.

Redactie Heemtenberg: Walter Gysen, Chris Van der Snickt, Paul Gysen
Tel. 03 230 17 51 | Fax 03 292 51 38
e-mail: heemtenberg@heemkundeberchem.be

Lay-out: Paul Gysen | dtp@heemkundeberchem.be

Secretariaat: Auwersstraat 34, 2600 Berchem
e-mail: info@heemkundeberchem.be
internet: www.heemkundeberchem.be

LIDGELDEN of STEUN AAN ONZE KRING

Familiaal lidmaatschap: 10 Euro per jaar

Steunend lid: 15 Euro

Erelid: 30 Euro

Bankrekening: IBAN BE53 0680 7122 0053
op naam van Kring voor Heemkunde Berchem

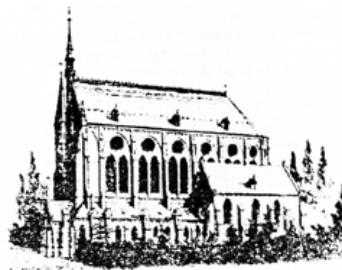
Zoldermuseum "Schaliënhoeve"

open elke tweede en vierde zondag van de maand
van 14.00 tot 17.00 uur

Bezoek groepen mogelijk - aanvraag op het nummer 03 230 82 90

Noot van de redactie:

Elke auteur blijft verantwoordelijk voor zijn eigen tekst.

Heemtenberg

uitgave van de
KRING VOOR HEEMKUNDE BERCHEM vzw
opgericht in mei 1962

juli-augustus-september 2011

Jg. 19 - nr. 107

Inhoudstafel

Contactgegevens	pag. 2
Inhoudstafel	pag. 3
Editoriaal	pag. 4
Heem-Kring-Leven	
➤ Algemene ledenvergadering 2011 - verslag	pag. 5
➤ Met dank	pag. 5
➤ Bezoek Bunker en Vliegtuigarcheo-museum	pag. 6
➤ Museumnieuws	pag. 8
Ons Heem	
➤ Berchem Sport 1954 – 1957:	
De ploeg van de toekomst (deel 2)	pag. 9
➤ Jeugdherinneringen uit Berchem - 1941 - 1953	pag. 15
➤ De boerderij Vloeberghs te Berchem	pag. 18
➤ De bollen op de Geniekazerne (deel 2)	pag. 24
➤ Het Brouwershuis in de Twiststraat	pag. 25
➤ De Zurenborgwijk (deel 2)	pag. 29
Kerk en Parochie	
➤ Feest op het Pulhof	pag. 12
➤ 100 jaar Sint-Hubertuskerk (deel 2): Plechtige wijding	pag. 13
Vroeger en nu	
➤ Hoeve Vloeberghs	pag. 22

Beste leden,

Ondertussen bevinden we ons in de vakantiemaanden, jammer genoeg niet zomerachtig maar zorgen ze eerder voor een herfstgevoel. Verschillende onder u zullen in het buitenland kennis maken met merkwaardige gebouwen terwijl anderen ditzelfde zullen ontdekken in ons eigen land.

Spijtig genoeg hebben sommigen, en ik bedoel er niet alleen onze leden mee, maar ook alle Berchemnaren geen of weinig oog voor hun eigen leefwereld of die van onze voorouders. Zeker tijdens de zonnige dagen trekt ons museum weinig volk terwijl het terras van Park West vol zit. Dit ondanks de aanduiding dat er boven een heemkundig museum op bezoekers wacht.

Op zaterdag 10 september 2011 zijn we weer aanwezig met een stand op "Berchem Bruist" traditioneel op de Victor Jacobslei. Ook hier heeft onze verzameling van oude foto's van Berchem veel bijval. Maar de stap naar ons zoldermuseum wordt niet gezet.

Intussen werken we ijverig voort aan de ordening van ons archief en krijgen we meer en meer zicht op de documenten nagelaten door onze voorouders.

Bij de zoektocht naar jongere helpers krijgen we toch een weinig licht in de duisternis. Wij klampen verschillende jongeren aan en hopen toch wat meer respons te krijgen. Vooral jong gepensioneerden komen in aanmerking. Mogelijk hebben zij genoeg vrije tijd en zijn ze nostalgisch voor de geschiedenis van hun streek.

Wellicht zult u ook bemerken dat deze Heemtenberg niet in juli verschijnt maar pas in augustus. De reden hiervoor is ons bezoek aan de gerestaureerde bunkers die zich bevinden in Park Den Brandt. Dit bezoek vindt plaats in oktober maar inschrijven kan slechts tot 30 september 2011. Om dit bezoek vers in het geheugen te houden, publiceren we nummer 107 pas deze maand in plaats van de maand juli.

Walter Gysen

Algemene ledenvergadering 2011 - verslag

Op zaterdag 7 mei 2011 hielden we onze algemene ledenvergadering. Sedert 2010 voelden we ons thuis in het dienstencentrum "Huize Berchem" en daarom kozen we opnieuw om daar deze belangrijke vergadering te houden.

Een dertigtal aanwezigen werd eerst getrakteerd op een glaasje schuimwijn of fruitsap waarna het administratieve deel van de vergadering werd aangevat. Na het welkomswoordje van de voorzitter werd het administratief verslag van 2010 voorgelezen waarna de penningmeester zowel zijn financieel verslag 2010 als de begroting 2011 ten beste gaf. Bij vragen staat vrij werden door de aanwezigen verschillende suggesties voorgesteld. Sommigen waren zeer waardevol, anderen moeilijk te verwezenlijken.

Tot slot werd alle aanwezigen getrakteerd op een vier uurtje met koffie of thee met gebak. Nadien kon nog tussen pot en pint nog gezellig nagekaart worden. Rond 17 uur werd de jaarvergadering afgesloten en keerden de leden voldaan huiswaarts.

Met dank

Tijdens onze ledenvergadering van zaterdag 7 mei 2011 kregen we voor ons archief een ringmap vol met allerlei krantenknipsels, foto's, (programma) brochures en dergelijke betreffende Berchem vanaf 1960 tot nu. Ze werden bijeen gespaard door mevrouw Serron-Demeulder.

Hiervoor onze beste dank. In ons archieflokaal zullen die documenten uitgevlooid worden en in de desbetreffende archiefdozen gestoken worden.

Chris Van der Snickt

Bezoek Bunker en Vliegtuigarcheo-museum Park den Brandt, Wilrijk - 22 oktober 2011 om 14 uur

Op **zaterdag 22 oktober 2011** bezoeken we dit bunkerdorp in Park den Brandt dat nu dienst doet als museum.

We komen samen om 14 uur op het Rooiplein voor ons Zoldermuseum. Indien u geen eigen vervoer hebt, zorgen wij voor uw vervoer heen en terug. Zo komen we samen in groep aan bij de ingang van het museum. We kozen voor dit museum omdat het in de onmiddellijke omgeving ligt en omdat veel van onze leden de tweede wereldoorlog van ver of van nabij meemaakten. **De prijs voor leden van onze kring is gratis. Niet-leden betalen 4 EURO.** Bij groepsbezoeken dient onze vereniging een voorschot te betalen en is inschrijving hiervoor dus noodzakelijk. Afrekening met de penningmeester gebeurt de dag van het bezoek. **Inschrijven kan tot 30 september 2011** via het formulier dat u hiernaast terugvindt.

AOK 15 - KVA A2 - Hoofdkwartier van het 89ste Duitse Legerkorps

In 1942 bouwde de Duitse bezetter een hoofdkwartier voor het 89ste Leger Korps. Dit legerkorps was verantwoordelijk voor de verdediging van de Atlantische kust vanaf de Scheldemonding tot aan het noorden van Frankrijk. De bevelhebber was General der Infanterie von und zu Gilsa.

Het hoofdkwartier van het 89ste Armee Korps bevond zich te Wilrijk in Park den Brandt vlakbij de ingang van het park aan de Acacialaan.

Dit intacte bunkerdorp van 11 bunkers is gelegen aan de Acacia-, Gerard Le Grelle- en Vogelzanglaan. Al deze bunkers werden geklasseerd als monument in 2004. Dit complex bestaat uit 2 SK1 bunkers als hoofdkwartier voor de generale staf, 5 Vf52a als personeelsbunkers en 1 Vf57a als hospitaalbunker.

De vzw Bunker en Vliegtuigarcheo Antwerpen houdt zich bezig met het in stand houden van dit volledig overgebleven bunkerdorp. Ze zijn erin geslaagd om drie bunkers open te stellen voor het publiek. Hiervoor zijn constant specialisten aan het werk in het binnen en buitenland om de nodige materialen op te sporen om de bunkers te restaureren. De bunkers zijn uitgebouwd tot een volwaardig oorlogsmuseum met de "Atlantik-Wall" als specialisatie. Tal van archeologische vondsten en foto's, ook met betrekking tot Antwerpen worden er tentoongesteld. Ook de luchtoorlog is niet vergeten. Tal van opgravingen brachten een

rijke buit van vliegtuigonderdelen op tentoongesteld in het museum. De V-bommen, niet weg te denken in Antwerpen, vormen een onderdeel van de luchtoorlog. Verschillende onderdelen van de V1 en V2 zijn tentoongesteld in het museum als resultaat van de opzoekingen in binnen en buitenland.

Walter Gysen en Paul Gysen

Gebruikte afkortingen:

AOK = Armeoberkommando: Oppercommando van het Leger

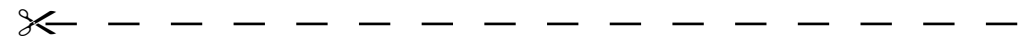
KVA = Küstenverteidigungsabschnitt: Kustverdedigingsstrook

A2 = Küststrook van Terneuzen (NL) tot het zuiden van Blankenberge

SK1 = Unterstand für ein General = Onderkomen voor een generaal

Vf52a = Gruppenunterstand = Manschappenbunker

Vf57a = Sanitätsunterstand = Hospitaalbunker

Bezoek Bunker en Vliegtuigarcheo-museum - 22/10/2011

Naam en voornaam:

Straat en huisnr.:

Postcode en gemeente:

Telefoonnummer:

neemt deel aan het bezoek aan het Bunker- en Vliegtuigarcheo-museum

met: (aantal leden Kring voor Heemkunde Berchem) GRATIS

..... (aantal niet-leden aan) aan 4 EURO per persoon

Eigen vervoer: ☐ JA ☐ NEE

Afrekening met de penningmeester gebeurt de dag van het bezoek.

Formulier bezorgen op volgend adres: Heemkunde Berchem, Auwersstraat 34 te 2600 Berchem vóór 30 september 2011.

Handtekening:

Het “Zoldermuseum” is steeds toegankelijk de tweede en vierde zondag van de maand tussen 14 en 17 uur.

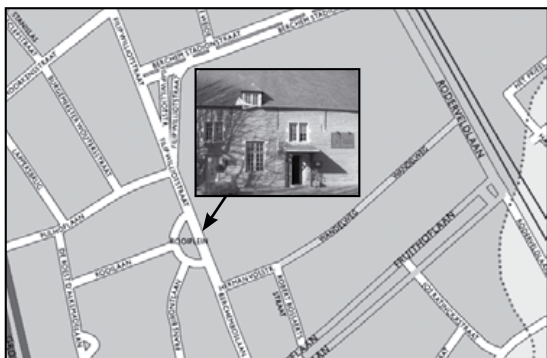
Als erfgoed bewaarders van Berchem hebben wij heel wat te bieden. Wij hebben honderden foto's van Berchem uitgesteld, oude vaandels van Berchemse verenigingen, allerlei heemkundige voorwerpen. U zult nooit spijt hebben van een bezoek aan ons Heemkundig museum.

Noteer goed de data van de volgende driemaanden en breng gerust familie of vrienden mee. Groepsbezoeken kunnen steeds afgesproken worden op tel. 03 230 82 90 - GSM 0495 674 095 en zijn steeds gratis.

Wij verwachten u deze maand nog op **zondag 14 en 28 augustus 2011**. In september is het museum gesloten voor de jaarlijkse opfrissing.

Op **zaterdag 10 september 2011** staan wij op de Cultuurmarkt “**BERCHEM BRUIST**” in de Victor Jacobslei.

**Kom ook eens een kijkje nemen in ons
Zoldermuseum “Schaliënhoeve”
Rooiplein 6, 2600 Berchem
open elke 2de en 4de zondag
van de maand van 14 tot 17 uur**

Berchem Sport 1954 – 1957: De ploeg van de toekomst (deel 2) *door Jos Vandermaelen*

Typeploeg 1955-1956:

keeper: Leysen Louis

backs en stopper: De Mondt Maurice / Van de Ven Pierre / Dries Marcel

halfbacks: Potters René / De Groote Oscar

binnenspelers: Dams Charles / Everaert Lomme

buitenspelers en midvoor: Mersie Jos / Schellens Frans / Vercammen John.

Berchem begon het seizoen even schitterend als vorig jaar. De derde speeldag op 18 september stond het bij FC Luik aan de rust al 0-2 voor, rond het kwartier van de tweede helft haalden de Luikenaars hun achterstand in drie minuten tijd in, maar daarna werd de wedstrijd een exclusief Berchem-festival: de geel-zwarten namen twintig minuten voor affluiten terug voorsprong en rondten hun reuzenprestatie af met nog twee doelpunten. *“Schellens bracht een onvergetelijk matcheinde door zijn beweeglijkheid, zijn perfecte spelverdeling en de manier waarop hij elke spelsituatie wist uit te buiten”* (Volksgazet 19/9/55).

De jeugd treedt aan, stond er in de krant, toen op 2 oktober de volgende match Berchem-Gantoise de leidersplaats als inzet had. De volkstoeeloop had recordafmetingen aangenomen en de toeschouwers kregen een keurige eerste helft te zien. Drie minuten na rust werd Louis Leysen bij een doelworsteling gekwetst, moest de wedstrijd staken en werd door John Vercammen in het doel vervangen. Vanaf dan ontaardde de match in gevechtsvoetbal. In een echte heksenketel en ondanks de numerieke minderheid slaagde Charles Dams, de beste speler op het veld, er in even na het kwartier te scoren, wat de bitsigheid nog deed toenemen. De Gentse midvoor Maurice Willems die bij de spelfase met de Berchem-keeper betrokken was, werd door de thuisverdedigers nogal hard aangepakt. Toen hijzelf tien minuten voor het einde Broer Van de Ven foutief bestookte, was het hek helemaal van de dam. Na een minutenlange discussie met scheidsrechter en spelers werd hij onder oorverdovend gejuur van het

veld verwezen. Met tien tegen tien hield Berchem stand en kwam na deze emotionele wedstrijd alleen aan de leiding, maar Louis Leysen bleef wel en maand inactief.

De week daarop met Roger Schilders in het doel stond Berchem bij Tilleur met nog een half uur te spelen 1-3 voor, toen de Luikenaars op slag twee goals maakten, maar een minuut later nam geel-zwart terug voorsprong. Kranig in verdediging en vurig in de aanval bracht het slot van de match opnieuw een exhibitie van de Berchem-jongens, die bewezen dat ze reeds een grote maturiteit verworven hadden.

Bij de volgende match tegen FC Mechelen op 23 oktober werd Oscar De Groote gevierd voor zijn tien jaar in hoogste klasse en debuteerde Mark Wolfs als rechtsbinnen. De Mechelaars zorgden voor de verrassing van de dag door de ongeslagen geel-zwarten met 2-3 te kloppen.

Berchem herpakte zich de volgende week door thuis Anderlecht een 1-1-gelijkspel af te dwingen, maar verspeelde wel zijn leidersplaats.

Als de week daarna bij Waterschei met 6-0 verloren werd, deed men voor de thuismatch tegen leider Standard op 13 november terug een beroep op de titulariskeeper, maar het bleek al spoedig dat Louis Leysen onvoldoende hersteld was van zijn kwetsuur: na twee minuten was het reeds 0-1, kort voor de rust en in de tweede helft voegde Standard er nog twee goals aan toe en sloeg Berchem in de rangschikking achteruit.

De elfde speeldag op 27 november stond de derby Beerschot-Berchem op de kalender. Na vijf minuten in de tweede helft had Beerschot een 2-0-voorsprong. Een kwartier later maakte rechtsbuiten Ward Van Damme er 2-1 van en had even later Berchem via een penalty op gelijke hoogte kunnen brengen, maar hij miste de kans. Dit was het keerpunt in de match, want daarop volgde een met drie goals in de laatste twintig minuten bekroonde stormloop van paars-wit tegen een ontredderde bezoekersploeg.

Berchem overwon zijn inzinking en verloor de volgende zeven matches slechts één keer. Na een 4-1-overwinning tegen FC Luik stond het vijfde met vier punten achterstand op leider Anderlecht. Wat in die periode vooral opviel, was de blakende conditie van Jos Mersie die als buitenspeler zijn tweede jeugd kende en zich naast zijn jonge maats in de voorlijn uitstekend in zijn schik voelde.

De volgende wedstrijd op 29 januari 1956 moest Berchem op verplaatsing naar Gantoise. De Gentse supporters waren de incidenten bij de heenmatch nog niet vergeten en hoewel het bestuur van de thuisploeg zo sportief was om beide ploegen gelijktijdig het veld te laten opdraven, werden de Berchem-spelers de hele match beledigd en uitgefloten. Bij de rust was het 1-0, maar na de pauze stortte het geel-zwarte kaartenhuisje in en de mentaal aangeslagen bezoekers slikten nog drie goals. In februari steeg de temperatuur geen enkele keer boven het vriespunt en vanzelfsprekend was er die maand geen voetbalactiviteit. Bij de hervatting van de competitie begin maart werd Marcel Vets als stopper opgesteld, bleef dit tot het einde van het seizoen en werd verschillende keren als uitbinker in de verdediging vernoemd. Berchem bleef trouwens behoorlijk presteren en speelde weer een reeks van zes matches zonder nederlaag.

In die periode ontving het op 15 april Beerschot en de derby had op deze zonnige lentedag weer de grote massa gelokt. Aan de rust was het 0-1, maar in het eerste kwartier na de pauze nam Berchem op drie minuten tijd via Frans Schellens en Lomme Everaert voorsprong en acht minuten later plaatste Frans een orgelpunt bij zijn prestatie door hoog opspringend met krachtige kopstoot een typisch Schellens-doelpunt te scoren. Tien minuten voor affluiten bracht Beerschot de stand op 3-2, maar dat kon de pret in het geel-zwarte kamp niet drukken: Berchem had revanche genomen voor het zware verlies in de heenronde.

Dankzij deze overwinning bleef Berchem op zeven speeldagen voor het competitieslot vierde op vijf punten van leider Anderlecht. Uit de volgende zes matches haalde het slechts vier punten, uiteraard te weinig om nog voor de titel in aanmerking te komen. De laatste speeldag op 27 mei testte Berchem bij het degraderende FC Mechelen voor de eerste keer Gilbert Cools als halfback rechts, won met 2-3 en verzekerde zich van de vierde plaats in het klassement.

Eindrangschikking:	<u>M</u>	<u>W</u>	<u>V</u>	<u>D</u>	<u>GV</u>	<u>GT</u>	<u>P</u>
1. Anderlecht	30	18	6	6	83	36	42
4. Berchem	30	12	9	9	53	53	33
Topschutters: Vercammen John			16				
	Schellens Frans		12				
	Mersie Jos		10				

Feest op het Pulhof: tweede weekend van oktober

De parochie van Onze-Lieve-Vrouw Middelaars aan de Strijdhoflaan bestaat dit jaar 85 jaar en de kerk 75 jaar. Dat mag niet onopgemerkt voorbij gaan! Op zaterdag 8 en zondag 9 oktober wordt daarom de geschiedenis van de parochie én de wijk in de kijker gesteld.

In 1911 keurde de Gemeenteraad het plan goed voor de aanleg van een nieuw kwartier, "De Schom en de Molens". Naar deze wijk stuurde het bisdom in 1925 een jonge priester met de opdracht een parochie te stichten. De geschiedenis van parochie en wijk zijn sterk verweven. Hun groei loopt parallel.

Bezoek de kerk

Van 12 tot 16.30 uur kan je telkens in de kerk vrij rondwandelen. Een handig gidsje leidt je door het gebouw en vestigt je aandacht op belangrijke merkpunten en art déco kunstwerken uit de jaren '30.

In de weekkapel worden oude gewaden tentoon gesteld. Kerkschatten zijn in vitrinekasten te zien. Op panelen worden de grote lijnen van de geschiedenis geëvoceerd. En op groot scherm projecteren we beelden van lang en kort geleden. Op zondag 9 oktober kan je om 17 uur een orgelconcert meemaken.

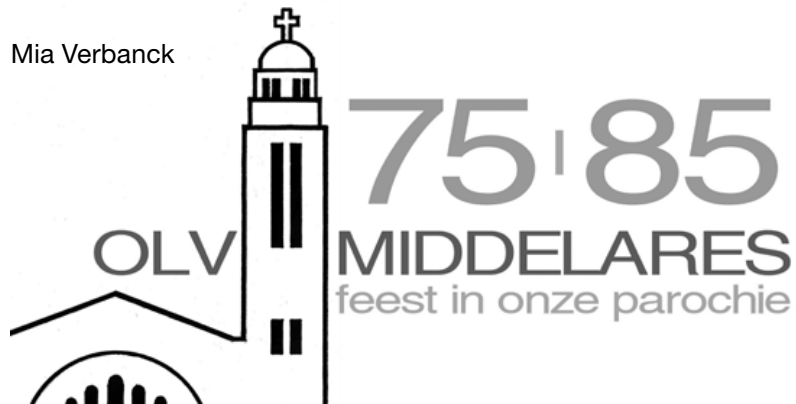
Bezoek het Pulhof

De grote lusthoven van weleer, de villa's en huizen, de stand- en gevelbeelden én de kerk... ze hebben wat te vertellen over het leven in deze Berchemse "Pulhofwijk". Onder leiding van een gids kan je zaterdag- en zondagnamiddag een duik nemen in dat verleden. Vertrekpunt aan de kerk. Bezoek aan het gebouw inbegrepen. Een rondleiding duurt circa twee uur.

Dit socio-cultureel oktoberweekend komt tot stand i.s.m. het district Berchem en van Kerk onder Stroom, het jubileumproject voor 450 jaar bisdom Antwerpen. Volg verder via <http://www.kerknet.be/parochie/76/>.

Van harte welkom!

Mia Verbanck

Kerk en Parochie

100 jaar Sint-Hubertuskerk (deel 2)

*uit het archief van *Karel Nicolai*

PLECHTIGE WIJDING

Op donderdag 25 september 1924 heeft dan de plechtige wijding plaats door Mgr. De Wachter, in aanwezigheid van tal van geestelijke en burgerlijke overheden.

Na de plechtigheid werd op de pastorie een feestmaal aangeboden aan 46 genodigden.

In het "Verslag over den Bestuurlijken Toestand en de Gemeentezaken van Berchem" dienstjaar 1924, lezen we hierover: De wijding geschiedde met het gebruikelijk ceremonieel door Mgr. De Wachter, hulpbisschop. Dit ceremonieel is zeer ingewikkeld en begon reeds om 8 uur in de morgen. De wijdingsplechtigheid werd besloten met een solemnele Mis gezongen door den E.H. Tilemans, pastoor der parochie, met pontificale assistentie van Mgr. De Wachter. Aan het altaar dienden mede: Mgr. Marinis, E.H. Baeyens, pastoor der H. Sacramentsparochie en E.H. Tilemans, pastoor van St. Joris-Weert, broer van de pastoor.

Nevens de bisschoppelijke troon zetelden E.H. Van Olmen, Kanunnik, E.H. Peeters, deken van de 3e district en E.H. Ceulemans, pastoor van St. Laurentius.

De dienst werd bijgewoond door Z.E.E Beckx, hoofdaalmoezenier van het garnizoen, vele andere geestelijken: heren Marck Volksvertegenwoordiger; Van Cauwelaert, burgemeester van Antwerpen; Van Nijen, lid van de Bestedige Deputatie; Schobbens, griffier der provincie (inwoner der parochie) Burgemeester, Schepenen en Gemeentesecretaris der gemeente Berchem; Jan De Vroey, bouwmeester der kerk, verscheidene gemeenteraadsleden, de kerkraden van St. Hubertus en St. Willibrordus; leden van het beheer der Godshuizen, van het Armenbestuur en vele andere ingezetenen uit de parochie en gemeente.

De zangkapel bestuurd door Mr. Fr. Bastiaense, voerde met ware kunstzin de indrukwekkende "Missa Eucharistica" van Perosi uit, een muzikaal gewrocht in vier ongelijke stemmen, terwijl koster-organist, heer Alf. Van Meerbeeck op meesterlijke wijze het orgel bespeelde. Eerst te één uur amiddag was de plechtigheid afgelopen.

Ter pastorie had dan een hartelijke ontvangst plaats, voorgezeten door Mgr. De Wachter. De onvergetelijke dag werd afgesloten met een Plechtig Lof, gezongen door Mgr. Marinis. E.P. Van Sull s.j. hield eene gelegenheidsreden.

En alzo kon op 16 november 1924 de plechtige viering van het 25-jarig bestaan van de parochie en het zilveren jubelfeest van pastoor Tilemans in de nieuwe kerk plaats vinden. Pastoor Tilemans droeg de jubelmis op, bijgestaan door zijn vier broeders, allen priester. 's Avonds werd de feestelijkheid besloten door een algemene verlichting van het kerkgebouw en de omliggende huizen.

Op 25 december 1924 werd voor het eerst de plechtige Middernachtmis in de nieuwe kerk opgedragen.

De Kerktoren ingekort!

We lazen vooraf al dat het kruis en de haan op de toren werd geplaatst. Maar op 10 maart 1941 wordt op bevel van de Duitse overheid de spits van de toren afgebroken door de firma Van Dijck uit Antwerpen en het torendak verlaagd. De vier kleine torentjes waren in feite nog te hoog, doch mochten blijven staan. De afbraak bleef eigendom van de kerkfabriek. De afbraak was beëindigd op 5 april 1941.

Op het grote glasraam links in de zijbeuk van de kerk (u moet maar eens gaan kijken) is de kerk van Sint-Hubertus afgebeeld met een nieuw torentje in "peervorm" dat echter nooit gebouwd werd.

Toen de torenspits verdwenen was, werden op de vier kleine torentjes ook de rode lichten geplaatst die als aanduiding dienden voor de landingsbaan op de luchthaven. U vindt ze trouwens ook nog op de Sint-Theresiaschool op de Diksmuidelaan. In 1941 liepen de electriciteitskabels voor de bediening van deze lichten, bevolen van uit de luchthaven, door de straten van Berchem. Een overblijfsel daarvan vindt u nog aan het huis nr. 17 in de Bindstraat. De lichten werden, wegens de algemene verduistering, slechts aangestoken wanneer Duitse vliegtuigen dienden te landen.

In zitting van 1 januari 1950 van de kerkfabriek werd het plaatsen van toplichten op de toren door de Regie van Luchtwegen goedgekeurd. En er werd tevens aan het Luchthavenwezen gevraagd welke hoogte desgevallend de toren bij herplaatsing mocht hebben. Dit is, zoals hoger gezegd, echter nooit uitgevoerd. □

Jeugdherinneringen uit Berchem - 1941 - 1953

door Greet Goemans

In 2010 herdacht men in Berchem plechtig, dat 65 jaar voordien bommen op Berchem waren terechtgekomen. Enkele jaren vroeger vierde het Sint-Mariagasthuis een honderdjarig jubileum. Toen ik daar een diavoorstelling bijwoonde (of was het reeds een 'power-point' presentatie) werd ik herkend door een vroegere patiënt van mijn vader, dokter Jos Goemans, uit de Statiestraat in Berchem. En zo kwamen de herinneringen aan mijn vroegste kinderjaren naar boven: het bomalarm, het invallen van de koepel in onze veranda, het leven in de kelder....

Hoe herinner ik mij het Berchem van tijdens en vlak na de oorlog? Wij woonden in de Statiestraat, tussen de Victor Jacobslei en de Generaal Drubbelstraat. En niet alleen dat stukje straat is erg veranderd. Het Station, het Gemeentehuis, de kazernes en de poorten, de vesten.... allemaal verdwenen!

Mijn stukje straat bestudeerde ik als 3-jarige vanuit de gang van mijn ouderlijk huis, staande op een trapje (geleend van de onderzoekstafel van mijn vader, als er geen consultatie was). Het bovenste gedeelte van onze voordeur bestond uit ondoorschijnend glas met tralies ervoor (wij noemden die 'trollekes'). Zo had ik een eerste-klas-plaats om de huizen van mijn overburen te zien: de pelswinkel 'Gedopt', (Gaia bestond toen nog niet) de handtassen- en fotografiezaak 'Atlas', de slagerij (toen nog beenhouwerij), de drogist 'in 't Zonneke', de klassieke groentewinkel, de zuivelhandel, de bakkerij en de sigarettenwinkel (foei,foei, zou men nu zeggen). Voor mij was die sigarettenwinkel uiterst belangrijk, want daar mocht ik, als ik al wat ouder was, twintig frank biljetten gaan wisselen in vijf-frank-stukken, om terug te geven op "groot geld" – een dokters consultatie kostte toen 25 frank (als ik mij goed herinner). De huizen van de nevenburen kon ik niet zien, maar ik wist wel dat er waren. Het hoekcafé (we zijn toch in Vlaanderen), de schoenwinkel, de boekhandel, met privé-bibliotheek (de juffrouw kende al de boeken die mijn vader las en gaf nooit twee keer hetzelfde boek mee!), AVB 'Alles voor Bureel' (Alfons Van Brussel) en dan nog een aantal privéwoningen waaronder die van Minister Hendrik Marck en zijn familie, zijn advocatenkantoor en ons huis en nog enkele gewone huizen. Maar mijn lievelingsbuur was beslist mijn directe overbuur, Mevrouw Van Bulck en de zuster (Non) die daar ook woonde. Kwistig wierp ik kushandjes naar de beide dames die achter hun raam naar het leven in de straat keken. Daarbij riep ik enthousiast "zubuku" mijn persoonlijke interpretatie van: aan de zuster en Mevrouw Van Bulck kusjes gooien. Ook op de tuin van Mevrouw Van Bulck was

ik gek: hadden ze daar niet een brugje over een watervlak (of vijvertje)? Iemand van de familie Van Bulck was zo vriendelijk mij daar op foto te vereeuwigen en mij enkele jaren geleden een exemplaar per brief te bezorgen. (Waarvoor mijn hartelijke dank aan Gaston Van Bulck.)

Foto van Mme Wwe J. Van Bulck met tante nonneke in het midden.
Archief Gaston Van Bulck

Voor zover ik mij herinner was Berchem in die jaren een levendige en zeer actieve gemeente. Alleen in de as Statiestraat-Driekoningenstraat waren er drie bioscopen: de Leeuw, de Corso en de Flora, dan praten we nog niet over de Berchem Palace, die nog lang na de andere bleef bestaan. Dan waren er nog enkele zalen in de Groenenhoek.

Toen ik klein was telde "Groot-Antwerpen" drie eerste klas voetbal-ploegen: Berchem, Antwerpen en Beerschot. Wij zullen liever geen vergelijkingen maken met nu!

Maar niet alleen het ontspanningsleven was belangrijk toen, ook het geestelijk leven bloeide. De parochie die ik het best kende was Sint-Hubertus met 1 pastoor E.H.Vetters (beroemd om zijn spekpanneke) en maar liefst drie onderpastoors (in soutane). Er waren allerlei religieuze groeperingen, verschillende jeugdbewegingen, een bibliotheek (naast de kerk) en er was Eleonore, de stoeltjeszetter, die rond kwam in de kerk om het stoelgeld op te halen.

De markt in de 'de Villegasstraat' was er ook al en daarbij wil ik een kleine anekdote vertellen, die de Berchemse politie meteen op de kaart zet. Tijdens de oorlogsjaren was er de rantsoeneringsperiode en op de markt kon je haring krijgen. Je moest natuurlijk lang aanschrijven en mijn moeder, die in verwachting was, voelde zich bij dat lange wachten niet goed. Dus vroeg zij aan de politieagent van dienst om te mogen voorgaan. Heel vriendelijk en behulpzaam zei hij: Maar, 'madammeke' toch, had dat wat vroeger gezegd, we zijn hier toch allemaal vrouwen onderen!

Een vaste waarde in Berchem is voor mij nog steeds de as van de Victor Jacobslei, met de mooie geklasseerde huizen. Deze straat bepaalde mee een deel van mijn leven. In 1941 bracht ik de eerste tien dagen van mijn leven door in een kamer (met de vlaggenstok) op de eerste verdieping van het Sint-Mariagasthuis (nu RVT – toen nog met een 'Moederhuis' afdeling). Twaalf jaar later deed ik mijn 'Plechtige Communie' in de Sint-Hubertuskerk (waar ook de begrafenisplechtigheid van mijn vader in 1953 plaatsvond.) Het vormsel werd toen voor verschillende parochies samen in Sint-Willibrorduskerk toegediend. Wat weet ik na al die jaren nog meer over het Berchem van toen?

Er waren natuurlijk minder auto's en toch bestond het beurtelings parkeren toen al, als ik mij niet vergis (kan iemand dat bevestigen?) ongelooflijk! Er waren wel andere transportmiddelen te zien: de kar met paard van de melkman (toen nog melkboer genoemd) en de triporteur (nu bakfiets) van de andere melkboer. Zelfs de taal is veranderd!

Er was ook tram 9 met terminus in 'de put'. Zaal Rubens bestond toen ook reeds. In de nabijheid van het station was er een 'frietkot'. Eten op straat werd wel niet als heel beleefd beschouwd, maar het smaakte wel lekker! Tijdens de jaarlijkse braderij kon het wel. Dat was pas feest, vanuit ons bed konden wij, kinderen, de vrolijke muziek uit de luidsprekers op straat horen tot laat in de avond.

Het 'nieuwe' Berchem, waar ik nu woon, begon pas te bestaan. Om naar Berchem extra-muros te gaan (die naam werd bij mijn weten niet gebruikt) kon je langs de doorsteek (via de Berchemse poort tegenover de Villegasstraat) en de asseweg, geen sprake van Singel of Ring, zeker niet van 'n voetgangersbrug. Veel huizen waren er toen nog niet in het nieuwe Berchem, maar wel veel groen, koeien in de weide en boomgaarden, zwemgelegenheid in de vestingwaters van de Brilschans.... Waar is de tijd?

Dit is een eerste inwoner van Berchem die over zijn jeugd vertelt. Er zijn er nog wel die iets te vertellen hebben. Wie is de volgende?

Als er genoeg interesse is kunnen wij eenmaal in de maand zo een vertelnamiddag organiseren in onze archieflokalen. Wie weet wat komen we nog allemaal te weten. Wie doet er mee! □

De boerderij Vloeberghs te Berchem

door Hugo Lambrechts-Augustijns

In een vorig artikel bespraken we de familietak Vloeberghs als bierhandelaars in de Driekoningenstraat te Berchem (Heemtenberg, nr. 105, pp. 6-9).

Nu bespreken we de landbouwerstak Vloeberghs op het Rooi.

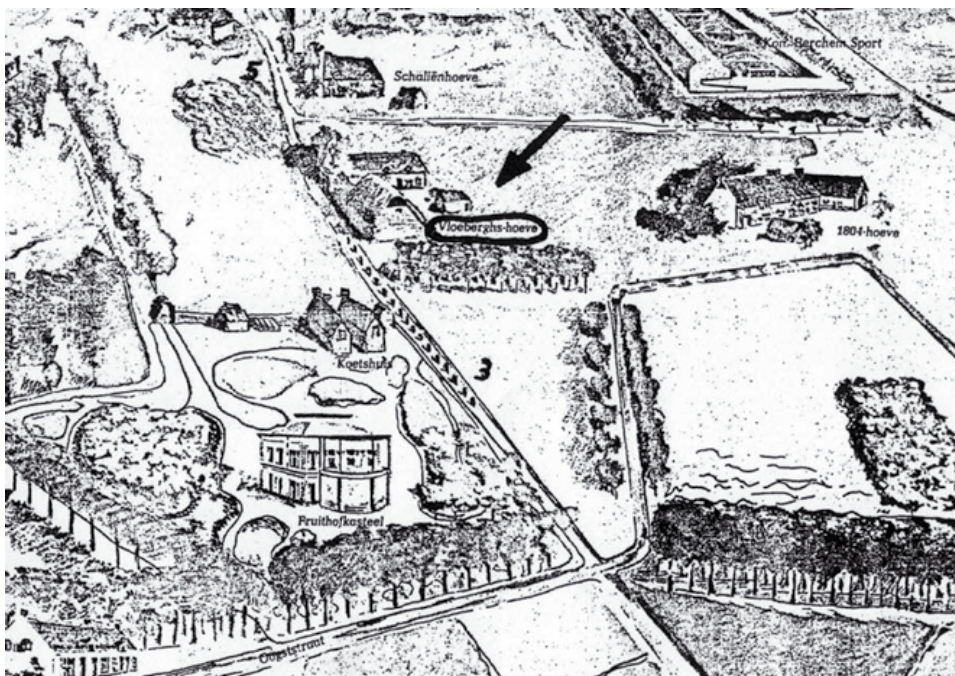
Hoeve Vloeberghs in 1938 (Fotoarchief Chris Van der Snickt)

Petrus Vloeberghs werd vóór 1694 te Reet geboren en woonde in 1728 al te Mortsel. In 1730 huwt hij met Maria Dierickx. Na de eerste twee doodgeboren kinderen komen nog drie kinderen van hun ter wereld. De jongste zoon, Philippus Jacobus huwt met Maria vander Sanden uit Wijnegem en van de vier kinderen is het tweede een doodgeboren meisje. De oudste zoon, Adrianus Benedictus, huwde driemaal en we noteerden

in het totaal zes kinderen. Adriaan heeft heel zijn leven op zijn hofstede 'de Boerin' te Mortsel gewerkt en zijn laatste levensjaren bracht hij door bij zijn gehuwde dochter te Antwerpen. Zijn enige zoon, Joseph, huwde op 20 juni 1832 te Berchem met Joanna Magdalena de Herdt. Hun gezin werd gezegend met tien kinderen. Het zijn twee van hun zonen, nl. Franciscus Cornelius (°Mortsel 1841 - †Berchem 1910) en Ludovicus Franciscus (°Mortsel 1850 - †Berchem 1915), die we op twee boerderijen op het Rooi zullen aantreffen, namelijk de 'Vloeberghhoeve' en de '1804-hoeve'. Deze twee nu verdwenen hoeven lagen naast de nog bestaande Schaliënhoeve, wel bekend in onze heemkundige kring.

Boer Frans huwde op 26 april 1865 te Berchem met Joanna Catharina Weyns (°Berchem 1840 - †in 1927). Hun negen kinderen zorgden voor een rijk nageslacht. De '1804-hoeve' op het Rooi nr. 22 was voor 1850 in het bezit van de familie Weyns. Frans boerde er tot bij overlijden in 1910. Geen enkele van zijn vier zonen volgde hem op. De opvolger was de familie Provinciael en van 1950 tot 1966 nam Georges Steenhuyse het bedrijf over. De boerderij werd afgebroken.

Boer Louis huwde op 20 februari 1878 te Hove met Maria Philomena Van Linden. Hun twaalf kinderen werden allemaal te Berchem geboren. Louis was bestuurslid van de burgerlijke godshuizen, wat te lezen is op een gedenkplaat in het portaal van het vroegere Mariagasthuis. Ook Louis baatte zijn boerderij op het Rooi nr. 23, de 'Vloeberghs-hoeve' genoemd, uit tot bij zijn overlijden. De oudste zoon van Louis, Jozef Korneel, was ook landbouwer maar niet op de Vloeberghs-hoeve (wel op een kleinere boerderij). Zoon Frans huwde in 1915 met Maria Jozefina Verborgh. Zij bleven op de boerderij wonen (hoe lang weten we niet juist). Volgens Götzfried leed de hoeve veel schade bij een Duits bombardement van 10 mei 1940. Julien Steenhuyse (broer van Georges) woonde op de hoeve van 1949 tot in 1956. Daarna werd de hoeve onteigend en afgebroken.

De Vloeberghs-hoeve is aangeduid met de pijl.
Rechts daarvan op de tekening stond de 1804-hoeve.

Volgens de overlevering bij de familie Vloeberghs zou Ward Ruyslinck, pseudoniem van Raymond De Belser (°Berchem 17 juni 1929), toen hij een klein manneke was, boter, eieren en groenten gekocht hebben bij boer Vloeberghs. Omstreeks 1935 woonde Ward in de Saffierstraat, in de buurt van Berchem Sport, en dus dicht bij de boerderijen Vloeberghs. Hij liet boer Vloeberghs een rol spelen in zijn roman “Stille Waters” (1987). We merken echter op dat Frans overleden is in 1910 en Louis in 1915, terwijl Ward werd geboren in 1929. Mogelijk had hij de zoon van Louis, Jef Vloeberghs, voor, maar de kans is groot dat de realiteit en de fictie in het verhaal van Ward Ruyslinck wat door elkaar zijn gehaald.

We beperkten onze genealogische uiteenzetting tot de voornaamste gegevens. Verdere details vindt U in de verschillende artikels die Theo Vloebergh over deze landbouwerstak heeft geschreven (zie bibliografie).

De drie boerderijen op het Rooi vormden een belangrijke component in het landbouwbedrijf van het vroegere Berchem buiten de vestingen. Met de aanleg van de Ring rond Antwerpen, de urbanisatie van het Rooi met de Fruithoflaan als een van de hoofdstraten, is het landelijke zicht van ‘Berchem buiten de Poort’ totaal verdwenen.

De Popp-kaart (1869)
1- 1804-hoeve
2- Vloeberghs-hoeve
3- Schaliënhoef

Bibliografie

- Günther H. Götzfried, *Fruithoflaan, een monument*, Antwerpen, 1980
- Eric Vloebergh, “Ward Ruyslinck en boer Vloeberghs”, in: *Berg en Vloed*, (1987/1), pp. 261-262
- Theo Vloebergh, “De Vloeberghs-hoeve in 1940”, in: *Berg en Vloed* (1987/2), p. 903
- Wouter Vloebergh, “Stille Waters”: boer Vloeberghs en Trudy Kegels, in: *Berg en Vloed*, pp. 472-478
- Theo Vloebergh, *De familie Vloe-berg. Jubileumboek 14e-20e eeuw*, s.l., [1998]
- Theo Vloebergh, Kroostrijke gezinnen: 15- De broer van “boer” Vloeberghs, in: *Berg en Vloed* (2002/3), pp. 1877-1882
- Theo Vloebergh, “Boeren” op de Schranshoeve, op het Rooi en in Boechout (I), in: *Berg en Vloed* (2002/4), pp. 2427-2432
- Theo Vloebergh, “Boeren” op de Schranshoeve, op het Rooi en in Boechout (II), in: *Berg en Vloed*, pp. 2469-2472
- Foto hoeve Vloeberghs, in: *Berg en Vloed Nieuwsbrief* 1, april 2004, p. IV.9

Vroeger en Nu

uit het fotoarchief van Chris Van der Snickt

▲ Foto uit 1925: De buurtweg tussen de Pulhoflaan ("Stekskesdreef") en de Oogststraat. Zicht op Schaliënhoeve (links) en Hoeve Vloeberghs (rechts) (Rooi nrs. 21 en 23)

Foto uit 2006: Na de aanleg van de Filip Williotstraat, Rooiplein en Berchemboslaan in 1964, is zelfs de Schaliënhoeve tijdens de winter amper zichtbaar vanop de straat. De

▼ Schaliënhoeve (dak) bevindt zich in het midden ter hoogte van de verlichtingspaal.

Vroeger en Nu

uit het fotoarchief van Chris Van der Snickt

▲ Foto circa 1950: Zicht op Hoeve Vloeberghs vanaf de plaats waar de Berchemboslaan werd aangelegd in 1959 en het Rooiplein in 1964.

Foto van 2006: Berchemboslaan bij de hoek van de Herman Vosstraat. Naast het witte

▼ gebouw ziet men nog een stuk van het dak en de schoorsteen van de Schaliënhoeve.

De bollen op de geniekazerne (deel 2)

door Alex Elaut

In Heemtenberg 106 schreven we dat de bollen op de Geniekazerne afgebroken zijn rond 1962.

Door de pientere opmerkzaamheid van ons bestuurslid Chris Van der Snikt is deze datum niet juist.

Hij schrijft dat de bollen nog te zien zijn op foto's van 1965. Zelfs op de bijgaande foto van de laatste meikermis voor de Geniekazerne van 1966 zijn ze nog te zien. Volgens Chris zijn ze in de tweede helft van 1966 of 1967 afgebroken.

Bedankt Chris voor de opmerking. Maar nu kunnen we nog een mooie foto zien van de meikermis van 1966. Toen kwam men nog met de auto tot aan het smoutebollenkraam.

Foto: *Roger Lecomte uit 1966

En wie zoekt nu de bollen in Tervuren? Of was dit ook ergens anders ? Wie heeft contacten met Mercedes-Benz op de Plantin-Moretuslei?

Alle info welkom bij alex.elaut@scarlet.be

Het Brouwershuis in de Twiststraat

was een trefpunt van Berchemse kolonialen (Deel 3 - slot)

door Gaston Van Bulck

Ter gelegenheid van carnaval stuurde Antoine in februari 1911 vanuit Dima een postkaart naar *Mademoiselle Irène Somers, Rue de la Paix nr. 73, Berchem Anvers.*

Antoine wilde voor die gelegenheid extra plezant doen en vond er niets beter op dan eerst vertikaal (*portrait*) een tekst in potlood te schrijven en daarover horizontaal (*landscape*) een tekst in inkt. Ongelukkig schreef hij de eerste tekst met een zacht potlood zodat die slechts gedeeltelijk leesbaar is:

Tekst in inkt:

Congo Carnaval 1911

Lieve Irène

Deze om aan U te laten weten alsdat ik nog goed gezond zijn en ik hoop van u het zelfde.

Irène ik schrijf daar boven Carnaval omdat ik deze kaart juist op den carnavaldag schrijf. Ik hoop wel dat gij u goed geamuseerd zult hebben. Nu Irène, hier is nogmaals mijn adres want ik ben iets vergeten: AV Agent de la Trading Company, Kinchassa. Bena – Nebeli. Congo Belge.

Ik zal met de volgende courier mijn portret afzenden. De complementen aan allen.

Ontvang de beste wenschen van uwen Antoine.

Tekst in potlood:

Lieve Irène,

Al deze brieven en kaarten zullen misschien te gelijk bij u zijn. Schrijf mij een woordje ... nieuws over Berchem Sport en over Berchem hoe het thuis is en met de Pol Vinck en Nuyts.

.... Antoine.

Op 10 maart schreef hij naar Irène Somers opnieuw een postkaart om te melden dat de prentkaarten zouden volgen. Dezelfde dag stuurde hij aan Jozef Janssens een prentkaart met een foto van een bosontginning in Manyema.

Op 12 juli ontving Louise Nuyts drie kaartjes tegelijk. Waarschijnlijk kon Antoine moeilijk aan Congolese kaarten geraken vermits één kaart ervan uit Portugees Congo (Angola) kwam. Twee kaarten uit Brazzaville schreef hij vol en plakte er zegels van tien centen op in plaats van de gebruikelijke vijf. Hij meldde:

Mejuffer Louise,

Op het ogenblik kan ik die Mej. nog niets meer sturen omdat mijne kaarten nog niet aangekomen zijn. Dit zal nog eene maand aanloopen en dan zal zij er schoone hebben want ik ben hier verre van alles en het duurt eene maand voor ik iets heb als ik iets bestel.

Vandengroet, Antoine Vermeir

Die juffrouw betrof waarschijnlijk Mariette Van Sull, want zij staat ook op het adres vermeld.

Op een ander kaartje schreef hij:

Mejuffer Louise,

Ik ben nog altijd goed gezond en ik hoop van u het selve. Wil zo goed zijn van de complimenten te doen aan M. De Boeck, Pol Mondelaers en Madame C. De Herdt, Mr en Mme Willemsen en al mijne vrienden van sport en gansch uwe familie en de Mes. van Borgerhout. Als het wat verder is, zullen zij allen eene postkaart hebben, maar k'heb nog niet mijne photographie. Zal volgen op het adres van onzen dikke voorzitter.

... tot later nieuws

Vandengroet, Antoine Vermeir

Volgde dan een reeks van zes kaarten uit Congo Portuguez naar Jozef Janssens. Eén ervan schreef hij vol. Hij gebruikte daarbij zowel de beeld- als de adreszijde.

Bombeni (?) 21 Août 1911,

Beste vriend Jos,

Is het u niet mogelijk van mij voor die postzegels welke ik u stuurde eene football op te sturen. Ik zal er u voor bedanken. Op deze volgt een brief.

Uwen vriend Antoine Vermeir.

De tekst op de keerzijde luidt:

Beste vriend Jos,

En vergeet de pomp niet.

A.V.

Antoine verstuurde op 7 december 1911 zijn nieuwjaarswensen naar Jozef Janssens. Het is het type kaartje dat hij reeds een jaar tevoren op de boot kocht. Een prentje met een halfnaakte Congolese vrouw maar zonder enige aanduiding waar de foto werd genomen. Het kreeg eerst op 11 januari 1912 een stempel in Antwerpen:

Beste vriend Jos, met mij gaat hier nog alles goed in Congo. Het is te hopen met u in Berchem ook. Ik heb vernomen dat B.S.C. in Promotie speelt. Wenscht ze voor mij allen veel geluk en een gelukkig nieuwjaar.

Alsook aan u wensch ik een gelukkig nieuwjaar, uw toegenegen vriend.

Antoine Vermeir.

In 1912 stuurde onze koloniaal op 8 juli twee kaartjes uit Portugees Congo vanuit Dima naar Louise Nuyts. Zij werden ook in Kinsjasa afgestempeld op 15 juli 1912.

Antoinen termijn in Congo liep ten einde. Hij verstuurde in februari 1913 nog een reeks van 8 kaarten naar Louise Nuyts. Waarschijnlijk zaten ze in één briefomslag. De voorgedrukte postzegels zijn niet afgestempeld. Deze postkaarten hebben vooraan wel foto's uit verschillende delen van Congo. Op één van deze kaarten schreef Antoine zijn laatste bericht. Merkwaardig is wel dat hij dit keer de Franse taal gebruikte.

J' arrive avec le steamer Leopoldville qui part le 19-2-13 de Matadi. Je serai à Anvers 19 jours apres ce départ. Bonne santé. Ant. Vermeir.

Tijdens het voetbalseizoen 1913-14 speelde Antoine Vermeir opnieuw in het eerste elftal van Berchem Sport¹.

Besluit

In enkele bijdragen vestigden we de aandacht op het Brouwershuis, een drukbezochte herberg waar gelijkgezinde Berchemnaren elkaar ontmoetten. De klanten konden er *“met de vrienden lustig een dubbeltje drinken”* (Marcel Desruelle). De vaste bezoekers verwachtten van de familie Nuyts niet alleen dat ze de klanten bedienden en de gesprekken animeerden maar ook dat ze optraden als tussenschakel bij communicaties: *“Gelieve de complimenten te doen aan mijn vrienden van Berchem Sport”* (Gaston), *“Vele groeten aan de makkers”* (Marcel Desruelle), *“Wil zo goed zijn van de complimenten te doen aan ... en al mijne vrienden van sport”* (Antoine Vermeir).

Sommige kringen voelden zich bijzonder goed thuis in het Brouwershuis. Berchem Sporters en koloniale vonden er vriendschap en inspiratie.

Het Brouwershuis was geen echt neutraal lokaal. Er waren duidelijke bindingen met de Berchemse katholieke partij met burgemeester-brouwer Van Hombeeck als voorman. De opkomende jonge politieke Jozef Janssens was eerst vrijer en later echtgenoot van Anna Nuyts. Via de familie Janssens waren er ook contacten met de familie Van Sull, gemeentesecretaris.

Het onderzoek bracht aan het licht dat het Brouwershuis een uitgelezen publiek van dynamische, geïnteresseerde en wellicht niet-onbemiddelde Berchemnaren aantrok. Het Brouwershuis speelde een niet onbelangrijke rol in het Berchemse volksleven.

De volkskundige Antoon Vrints publiceerde onlangs een artikel over de sociale functie van herbergen in Antwerpen². Hij meent dat de herbergen vroeger meer dan nu een belangrijke sociale functie in de samenleving vervulden. *Kroegen vormden één der belangrijkste plaatsen waar informele sociale bindingen werden gecultiveerd en gemeenschappelijke normen en waarden werden gereproduceerd.*

Wij kunnen zijn stellingen beamen.

[1] BOHRER K. 100 jaar Berchem Sport. Antwerpen, 2007, blz. 21

[2] VRINTS A. De codes van de kroeg. Het openbaar lokaal tussen orde en wanorde in Antwerpen (1910-1950). In Volkskunde, Antwerpen, jg. 109, 2008, nr. 1, blz. 53-98.

De Zurenborgwijk

Bedenkingen na een wandeling door de zuidelijke Zurenborgwijk (2)

door John Truys

Vergeet niet uw begeleidend gidsboek (bv. Op wandel door de wijk Zurenborg van Alex Elaut) mee te brengen, want mijn kennis aangaande bouwkunst is onbestaande.

Beginnen we onze wandeling aan de Tramplaats bij de bruggen. Onder de linkerbrug worden regelmatig dansnamiddagen ingericht. Zeer gezellig toch!

Lopen we de Transvaalstraat in. De straatnaam zal samen met enkele andere straten in de buurt (Pretoriastraat en Krugerstraat) wel rechtstreeks verband houden met de ‘Boerenkrijg’ in Zuid-Afrika die toen zijn verloop kreeg.

Aan de bouwstijl van sommige huizen kunnen we afleiden dat deze buurt toen nog den ‘boeren-buiten’ was. Deze huizen lijken eerder op ‘Chalets’ of kleine villa’s. Het waren dan ook meestal notabelen van de stad die als ‘vrij-beroepsmensen’, hier zo dicht mogelijk bij hun rijke klanten, wilden pronken met hun toch wel indrukwekkende mooie en verzorgde woonst.

En dan staan we daar plots voor die fameuze paleizenreeks vlak tegenover de Waterloostraat. De modernisering heeft er ondertussen wel voor gezorgd dat soortgelijke woningen niet meer voldoen, maar indrukwekkend zijn die gebouwen wel gebleven. Als ik hier zo wat wegdroom moet ik denken aan de TV-series zoals ‘Upstairs-Downstairs’. Veel te hoge leefruimten (hoe kregen ze het hier warm in de winter?) met insteek-entresols voor zoon en dochter, keukens in de kelder ruimte en op de zolderhokjes sliepen de meid(en) en de knecht die paard, koets en tuin verzorgde. Vergeet daarbij echter niet dat de stoomtreinen achteraan omzeggens door de slaapkamers denderden. Toch neem ik mijn hoed af voor de bouwmeesters Cols en Defever die dit alles tot een prachtig geheel bouwden.

Kleinere maar zeker zo mooie huizen liggen aan beide zijden van de straat, als juweeltjes verspreid met liefelijke tegeltableaus en erkers. Ze worden stuk voor stuk in uw gidsboek besproken.

Zoek ook even waar de 13e duivel vroeger zat en kijk op de hoek of het vuilnis al is opgeruimd in de tuin.

Stappen we nu rustig de Waterloostraat in. De naam van de straat is een laat eerbetoon aan de Franse keizer Napoleon. De rijke Antwerpse burgers

die hier konden bouwen hebben hun fortuin immers in grote mate te danken aan deze ondernemende keizer: Hij maakte onze haven weer vrij en groter "als een revolver gericht op het hart van Engeland" Hij zorgde ook voor nieuwe dokken (aan het Eilandje) en pakhuizen en andere noodzakelijke inrichtingen. Hij vernieuwde de stedelijke administratie en creëerde aldus voorname posten voor notarissen, advocaten, diensthoofden en architecten.

De eerste indruk in de straat is er een van verzorgde aanblik van de meeste woningen waarvan het grootste deel de goedgesubsidieerde herstellingen al ondergingen.

Opvallend is het grote aantal "zusterwoningen" die al dan niet symmetrisch naast elkaar staan. Hierdoor ziet men soms gemakkelijk wat een goede onderhoudsbeurt kan bewerkstelligen.

Aan de ramen en balkons zijn kunstig gesmede versierselen aangebracht. Op het kruispunt met de Generaal Van Merlenstraat vertoeven we enkele minuten langer. De vier afgesneden hoekhuizen waren oorspronkelijk identiek maar noodzakelijke erosieherstellingen brachten kleine verschillen op. Zoek er enkele op?

De huizen "lente" en "zomer" hebben als basiskleur groen, de "herfst" en de "winter" houden het bij bruin. Het huis de "winter" verkreeg na zijn opknapbeurt de prijs "Vlaams Monument van het jaar 1994" Een welgemeend proficiat daarvoor, ook zeker nog aan de bouwheer Mr. Bascourt die dit alles ineenknutselde. Vind u ook die erkers met de hellebaarden zo enig? Het groot aantal voetschrapers naast de voordeuren valt op. Zij zullen voorzeker wel hun nut gehad hebben in de jaren dat het hier één grote bouwwerf was, vooral voor moeder de vrouw haar propere gang en trapzaal. Zonder afbreuk te doen aan al het moois in deze straat, wil ik toch uw speciale aandacht vragen voor het vijf-woningen-complex "de Morgen", "de Dag", "de Tijd", "de Nacht" en "de Avond", al voeg ik er direct aan toe dat qua kleur de geverfde delen, mits samenspraak, hier meer was te bereiken.

Laat ons even de "Gulden Vliesstraat" rechts inslaan. We stellen met vreugde vast dat het tientallen jaren leegstaande hoekpand van Delhaize-De Leeuw eindelijk hersteld en bewoond is. Oef! Die rotte plek is weg. Vlakbij vinden we het huis en atelier "De Reiger" van Josué Dupon, die grote Antwerpse dierenbeeldhouwer die op meerdere plaatsen in de stad zijn beestjes heeft staan zoals bv. "De kameel" aan de ingang van de Zoo. Blijkbaar kreeg hij de ranke vogel op zijn dak, niet meer verkocht.

Probeer aan zijn huis het bouwjaar eens te vinden!

Wordt vervolgd.

Harry's Boekenbak

Statiestraat 67

2600 Berchem

Tel. 03 218 69 74

E-mail: harrysboekenbak@skynet.be

Website: www.harrysboekenbak.be

Openingsuren: Maandag van 13.00 tot 18.00

Dinsdag t/m Zaterdag van 9.30 tot 18.00

Luxe droogkuis

Wasserij

Tapijtreiniging

Zetelreiniging (textiel en leder)

Nieuwwas gordijnen en draperies

Discount droogkuis

Uitgebreide zelfwasserij

Daim- en Lederreiniging

Donsdekens

Herstelatelier

Ferdinand Coosemansstraat 150

Eikelstraat 21

2600 Berchem

Tel: 03 / 230 18 40

Berchem - Deurne - Lint - Merksem - Mortsel - Wilrijk

www.hairfusion.be